

ELŐTERJESZTÉS BÉKÉS VÁRMEGYE KÖRNYEZETVÉDELMI HELYZETÉRŐL 2023.

LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

Békés vármegye területe levegőtisztasági szempontból az ország kevésbé problémás, tisztább levegőjű térségei közé tartozik. A vármegyében nem üzemelnek a nagyobb levegőszennyezésekért felelős vegyi- és nehézipari művek és az erősen levegőszennyező hőerőművek.

A vármegye területén jelentősebb légszennyezést okozó ipari tevékenységek az alábbiak:

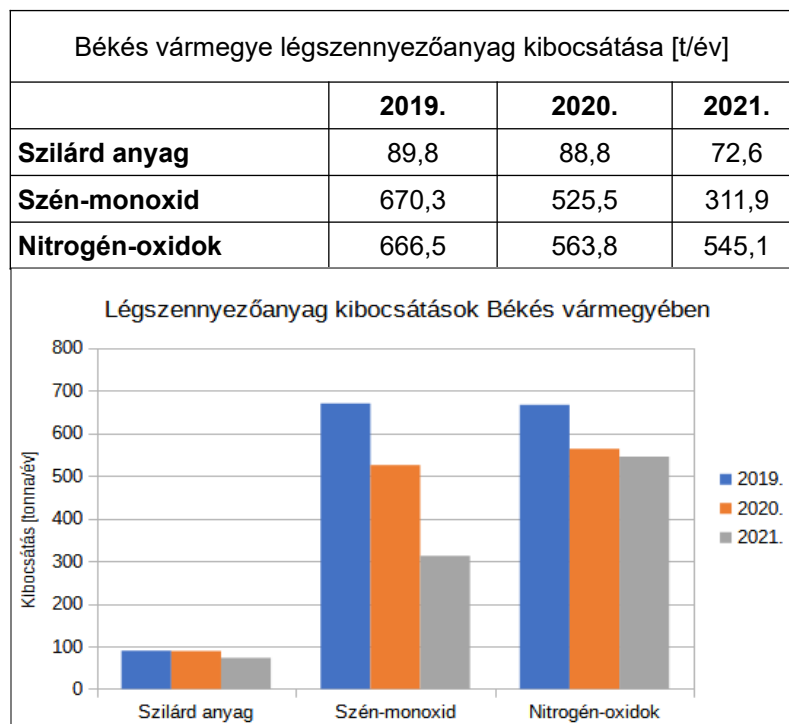
- nyomdaipar,
- kőolaj, földgáz kitermelése, feldolgozása,
- fafelület-kezelés,
- fémfelület-kezelés,
- mezőgazdasági terménytisztítók,
- üveggyártás,
- téglá- és cserépgyártás,
- öntöde.

Az előforduló technológiák közül a téglá- és cserépgyártás, valamint az üveggyártás elsősorban füstgázkibocsátással és szilárd komponensekkel terhelik a levegőt. A fa, illetve fém felületkezelése, valamint nyomdaipari tevékenységek során a jelentős szervesoldószer-kibocsátás okoz levegőterhelést. A földgáztermelés és feldolgozás légszennyezőanyag-kibocsátása mind szénhidrogének, mind CO, NO_x komponens tekintetében jelentős. A mezőgazdaságban elsősorban a terményszárító és tisztító berendezések porkibocsátása, valamint az öntödei tevékenység szilárdanyag-kibocsátása mértékadó.

A vármegye területén 568 db légszennyező telephelyet tart nyilván a területi környezetvédelmi hatóság, mely telephelyeken 1641 db légszennyező pontforrást üzemeltetnek.

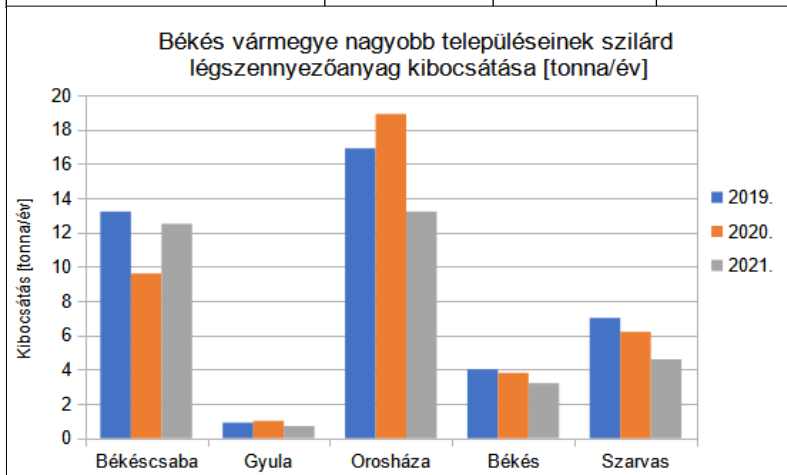
A következő diagramokon szemléltetésre kerülnek a helyhez kötött légszennyező pontforrások által kibocsátott légszennyező anyagok mennyiségei [tonna/év] a 2019-2021. közötti időszakra vonatkozóan. Az adatok az Országos Környezetvédelmi Informatikai Rendszeren (OKIR) keresztül érhetőek el a „<http://web.okir.hu/sse/?group=KAR>” felületen.

**Békés vármegye légszennyezőanyag-kibocsátása
a 2019-2021 közötti időszakban [tonna/év]**

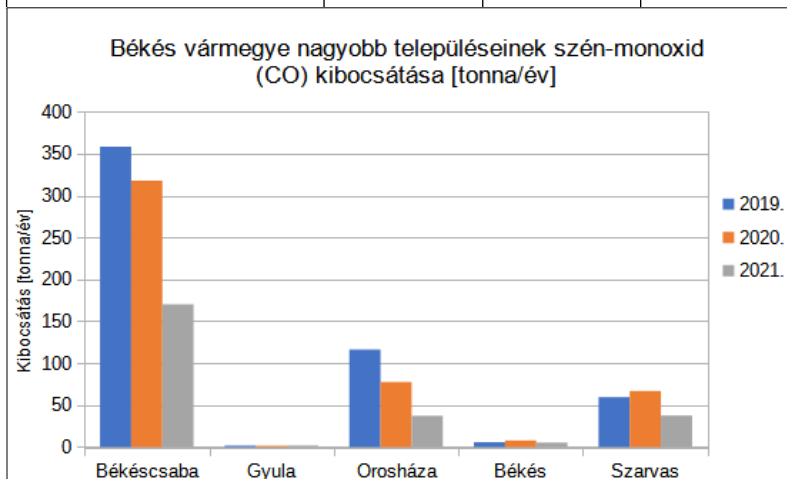
Békés vármegye nagyobb településeinek szilárd légszennyezőanyag-kibocsátása a 2019-2021 közötti időszakban [t/év]

Békés vármegye 5 legnagyobb településének szilárd légszennyezőanyag-kibocsátása [t/év]			
Szilárd anyag	2019.	2020.	2021.
Békéscsaba	13,2	9,6	12,5
Gyula	0,9	1	0,7
Orosháza	16,9	18,9	13,2
Békés	4	3,8	3,2
Szarvas	7	6,2	4,6

Békés vármegye nagyobb településeinek szén-monoxid kibocsátása [t/év] a 2019-2021 közötti időszakban

Békés vármegye 5 legnagyobb településének CO kibocsátása [t/év]			
Szén-monoxid	2019.	2020.	2021.
Békéscsaba	358	317,6	170,2
Gyula	1,7	1,5	1,8
Orosháza	116,2	77,5	37,3
Békés	5,8	7,8	5,3
Szarvas	59,5	66,9	37,6

**Békés vármegye nagyobb településeinek nitrogén-oxid kibocsátása [t/év]
a 2019-2021 közötti időszakban**

Békés vármegye 5 legnagyobb településének NO _x kibocsátása [t/év]			
<i>Nitrogén-oxidok</i>	2019.	2020.	2021.
Békéscsaba	68,3	61,3	59,2
Gyula	6	5,4	6,5
Orosháza	467,7	403,4	406,2
Békés	6,3	7	6
Szarvas	41,6	38,4	24,4

**Békés vármegye nagyobb településeinek illékony szerves vegyületek kibocsátása [t/év]
a 2019-2021 közötti időszakban**

Békés vármegye 5 legnagyobb településének VOC kibocsátása [t/év]			
<i>Illékony szerves vegyületek</i>	2019.	2020.	2021.
Békéscsaba	30	23,9	35,6
Gyula	4,1	3,5	5,5
Orosháza	12,2	5	3,5
Békés	1,3	1,6	2,1
Szarvas	0,3	0,3	0,3

A kibocsátások változása az elmúlt időszakban (2019-2021.)

Békés vármegye területén a növénytermesztés és az állattartás a jellemző tevékenység, így a térségben a levegő minősége a por, illetve az esetenként előforduló bűzhatás miatt kedvezőtlen.

A nagyobb porkibocsátók a mezőgazdasági üzemek, a szárító és tisztító telephelyek, valamint az egyes ipari üzemek (pl. a téglá-, cserépgyártás, öntödék).

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a mezőgazdasági tisztító és szárító telephelyeken új, korszerűbb berendezéseket állítottak üzembe, illetve korábbi szárító-tisztító rendszereket korszerűsítettek.

A tisztítóberendezésekhez kapcsolódó jobb leválasztási hatásfokú, korszerűbb ciklonok, porszűrők beépítésével csökkentették, illetve a kibocsátási határérték alatt tudják tartani a légszennyező anyagok kibocsátását.

A kibocsátott légszennyező anyagok közül a szén-monoxid légszennyező anyag 2021. évi visszaesése feltételezhetően a földgáz felhasználás csökkenésének köszönhető, melyre a nagyobb ipari üzemek termelésének csökkenése is hatással volt.

Az immisszió mérőhálózat rövid ismertetése, mérési eredmények értékelése

Békés vármegye területén Gyulán, Békéscsabán és Orosházán a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Laboratóriumi Osztálya (továbbiakban: Laboratóriumi Osztály) a manuális mérőhálózat mérőállomásán végez környezeti levegő vizsgálatokat.

A levegőből nitrogén-dioxid légszennyező anyag mintavétele Békéscsabán 2 ponton, Gyulán 1 ponton, Orosházán 1 ponton, továbbá szálló por (PM₁₀) mintavétele Békéscsabán 2 mintavételi ponton (1 jogszabály által előírt ponton és 1 eseti mérőponton) történik.

A mért és kiértékelt adatok az alábbiak:

Nitrogén-dioxid éves periódusok statisztikai paraméterei 24 órás átlagok alapján

Nitrogén-dioxid (mérőpont száma)		Gyula				Minősítés
		Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (85 µg/m ³), túllépés (db)	Határérték túllépés (%)	
2017	1	38,26	110,00	2	0,57	megfelelő
2018	1	37,73	97,00	2	0,58	megfelelő
2019	1	33,97	109,00	5	1,57	megfelelő
2020	1	34,33	121,00	2	n. a.	megfelelő
2021	1	30,10	60,00	0	0	jó

Mérőpont: Gyula, Megyeház u. 5–7. szám

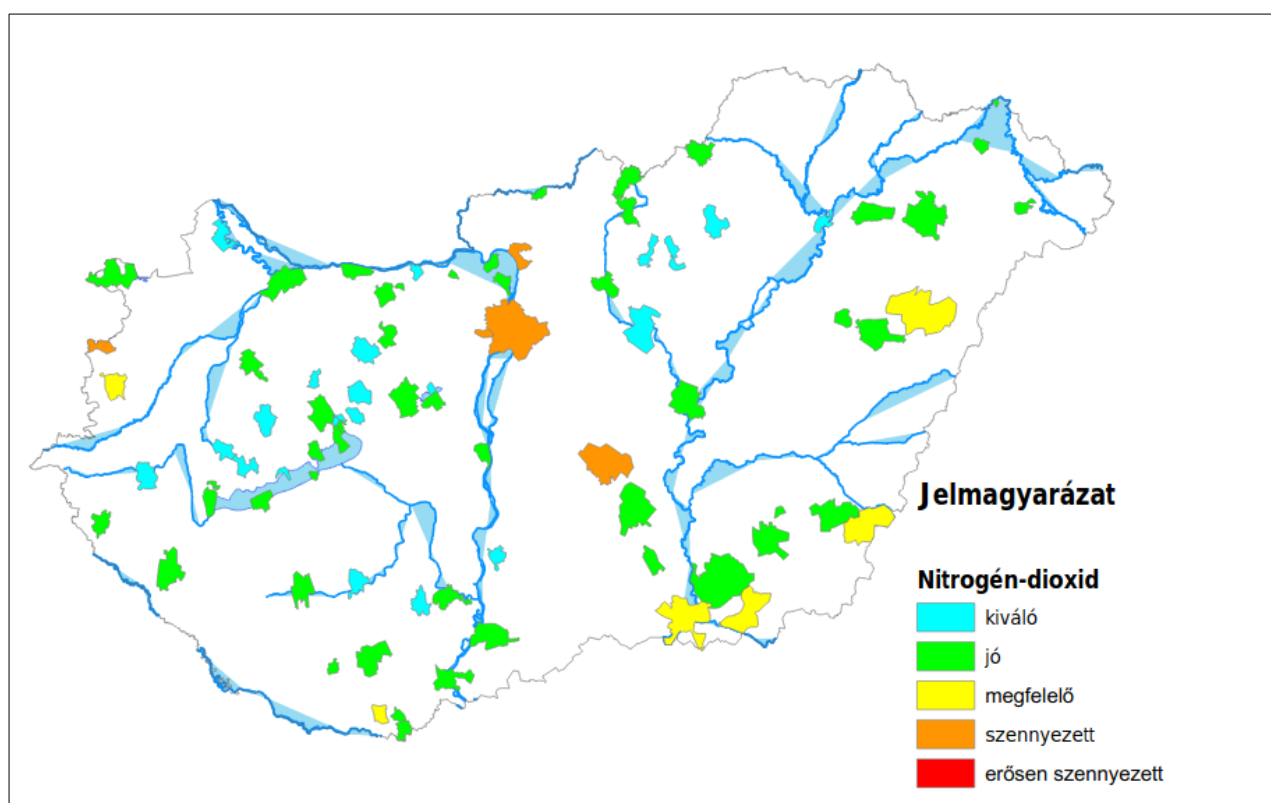
Nitrogén-dioxid (mérőpont száma)		Békéscsaba				Minősítés
		Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (85 µg/m ³), túllépés (db)	Határérték túllépés (%)	
2017	2	26,42	95,00	5	0,74	jó
2018	2	24,85	83,00	0	0,00	jó
2019	2	23,64	100,00	1	0,00	jó
2020	2	20,89	69,00	0	0,00	jó
2021	2	24,10	75,00	0	0,00	jó

Mérőpont: Békéscsaba, Árpád sor 2/6.
Békéscsaba, Pásztor u. 17.

Nitrogén-dioxid (mérőpont száma)		Orosháza				Minősítés
		Átlag ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Maximum ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24 órás határérték ($85\mu\text{g}/\text{m}^3$) túllépés (db)	Határérték túllépés (%)	
2017	1	20,12	65,00	0	0,00	jó
2018	1	18,19	54,00	0	0,00	jó
2019	1	20,37	49,00	0	0,00	jó
2020	1	20,48	51,00	0	0,00	jó
2021	1	23,20	98,00	1	0,34	jó

Mérőpont: Orosháza, Szabadság tér 4–6.

Az elmúlt években a fenti három város környezeti levegője – az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) által – a kiértékelt nitrogén-dioxid mérési adatok alapján jó, és megfelelő minősítésű, folyamatos határérték-túllépés nem volt észlelhető.

Szálló por (PM_{10}) légszennyező anyag tekintetében Békéscsaba város B légszennyezettségi zónába került besorolásra a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján.

E jogszabály alapján 2005. évtől Békéscsabán a „légszennyezettségi zóna intézkedési program” keretén belül a jogszabály által előírt minimálisan meghatározott (negyedévente két hét mintavétel) vizsgált időtartamban 1 mérőhelyen történik szálló por (PM_{10}) mérése.

Fenti mérési ponton túl szállópor mérés egy időszakos, a területi környezetvédelmi hatóság által kijelölt eseti mérőhelyen is folyik, ahol mobil mérőállomást üzemeltetett 2022. év közepéig a Laboratóriumi Osztály.

Mért és értékelt mérési eredmények:

Szálló por PM₁₀ frakció éves periódusok statisztikai paraméterei 24 órás átlagok alapján

PM ₁₀ (mérőpont száma)		Békéscsaba				Minősítés
		Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (50 µg/m ³) túllépés (db)	24 órás határérték túllépés (%)	
2017	1	21,03	39,60	0	0,00	jó
2018	1	30,57	80,10	9	15,52	jó
2019	1	24,03	70,80	2	3,45	jó
2020	1	22,90	50,00	0	0,00	jó
2021	1	28,77	57,6	1	1,66	jó
2022	1	21,80	72,0	2	2,38	jó

PM₁₀ pormintavételi program alapján (negyedévente két hét mintavétel) 56 db minta/év

Mérőpont: Békéscsaba, Dobozi út 5.

PM ₁₀ (mérőpont száma)		Hatóság által kijelölt ideiglenes mérőpont				Minősítés
		Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (50 µg/m ³) túllépés (db)	24 órás határérték túllépés (%)	
2017	1	19,55	50,40	1	1,79	jó
2018	1	31,12	68,00	9	16,07	jó
2019	1	22,13	61,20	1	1,72	jó
2020	1	22,62	51,21	1	n. a.	jó

Ezen a mérőponton az eseti mérések megszüntetésre kerültek, így a továbbiakban ezen a helyen szállópor mintavétele nem történik (a további szállópor mintavételét a Békéscsaba, Kolozsvári u. 24. szám alatti automata mérőhelyen végzi a laboratórium).

Mérőpont: Békéscsaba, Pásztor u. 17. (2020-ban 42 db minta/év)

Békéscsabán az elmúlt évek mérési eredményei azt igazolták, hogy a kisméretű **szállópor** (PM₁₀, 10 mikrométer átmérő alatti porrészecskékből álló frakció) komponens nagy részét **a szilárd tüzelőanyag elégetésével** járó technológiák bocsátják ki, ezek közül is kiemelkedő a lakossági tüzelés.

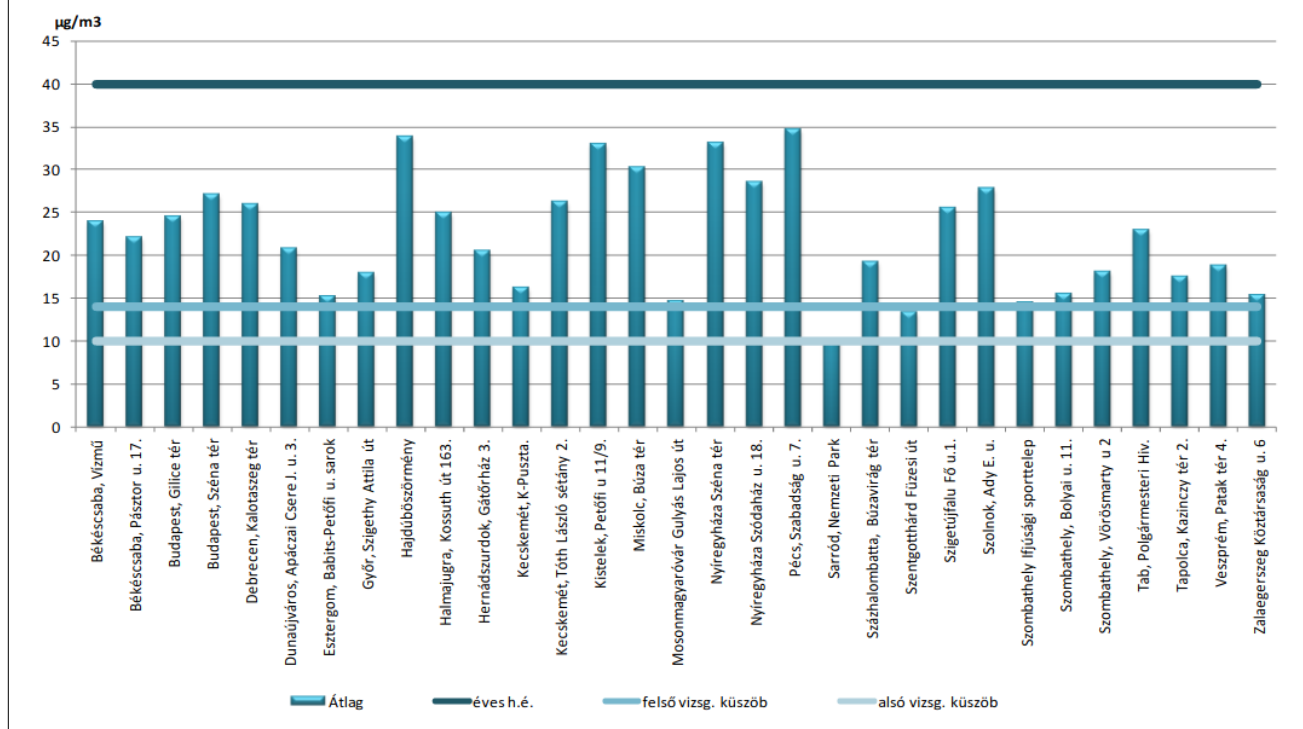
Az elmúlt években elkészített országos légszennyező anyag leltárok adatai alapján a kisméretű szállópor-kibocsátás közel 70%-át a lakossági fűtés okozza.

A légszennyező anyagok közül az egészségre a legnagyobb veszélyt a kisméretű részecske (PM₁₀), köznapi nevén a szálló por jelenti.

Emiatt mindenképpen kerülendő a hulladékkal, barnaszénnel, lignittel, tüzelőolajjal és nedves vagy kezelt fával történő fűtés, illetve a hulladékok (avar és kerti hulladék) nyílt téren történő égetése.

Az elmúlt években Békéscsaba város levegője szálló por (PM₁₀) légszennyező anyag tekintetében, az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat által kiértékelt mérési adatok alapján jó minőségű, a koncentráció az elmúlt években nem haladta meg a légszennyezettségi határértéket, és folyamatos határérték-túllépés nem volt észlelhető.

1. diagram: PM₁₀ éves átlagok a vizsgált mintavételi helyeken

Nagyobb városainkban a közlekedés által kibocsátott légszennyező anyag mennyisége, valamint a közlekedés hatására kialakult porterhelés a jelentős mértékű. Ezen negatív hatások csökkentésére pozitívként megemlíthető, hogy a vármegye területén Gyula és Békéscsaba város körül elkerülő útvonalak épültek.

Automata mérőhálózat telepítése Békéscsabán

A 2019. január 1. – 2026. december 31. közötti időszakra vonatkozó HungAIRy LIFE Integrált Projekt keretében Békéscsaba város levegőminőségi terve elkészült, mely időszak alatt a város levegőminőségének javítása a cél.

A levegőminőségi tervet a projekt keretén belül – a Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésével – két évente felülvizsgálja a Békés Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgyűjtési Főosztály, mint területi környezetvédelmi hatóság.

2022. évben a város levegőminőségi tervének felülvizsgálata elkezdődött és a Békés vármegyei területi környezetvédelmi hatóság, Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata, a népegészségügyi és a közlekedési hatóság, valamint az érintett közútkezelő együttműködésével elkészült. A tervezet 2023. július 12-én az Energiaügyi Minisztérium honlapján közzétételre került, mellyel kapcsolatosan észrevétel nem érkezett.

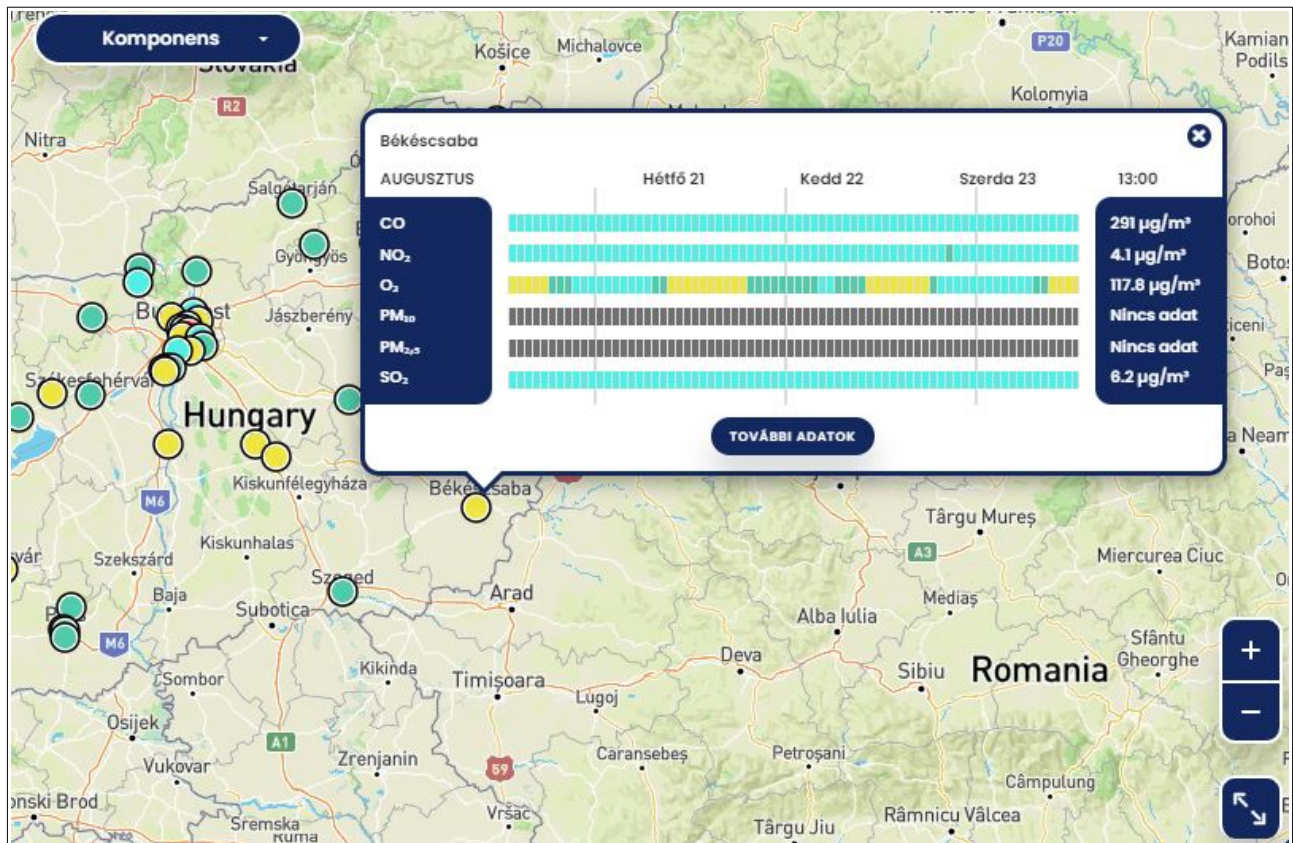
A levegőminőségi terv a 2020. évtől eltelt időszakban bekövetkezett változásokat, az új levegőminőségi adatokat, valamint a levegőminőség javítását célzó további intézkedéseket tartalmazza.

A projekt részeként a város levegőminőségének mérésére az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózathoz kapcsolódó új automata mérőállomást helyeztek üzembe, mely a város kertvárosi részén, a Békéscsaba, Koltzsvári u. 24. szám alatti ingatlanon 2021. november 30. napján került elhelyezésre.

Az elhelyezett konténerbe a mérőműszerek beszerelését követően a próbaüzem 2021. december 1. napjával megkezdődött, majd 2022. áprilistól az automata mérőállomás üzembe lett helyezve. Jelenleg a szálló por eredményei – technikai ok miatt – nem tekinthetők akkreditált vizsgálati eredménynek, ezért a nyilvánosság számára ezen adatok még nem elérhetőek.

Az automata mérőállomás az ózon, a kisméretű aeroszol részecskék (PM_{2,5} és P_{M10}), a nitrogén-oxidok, a kén-dioxid és a szén-monoxid koncentrációját méri, és adatokat szolgáltat az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) részére.

A mért adatok folyamatosan bekerülnek az országos rendszerbe, mely levegőminőségi adatokat a <https://legszenyeztseg.met.hu/levegominoseg> honlapon térképen bemutatva lehet követni. Ezen az oldalon a levegőminőséggel kapcsolatos bővebb információ is rendelkezésre áll, ahol az alábbi ábrához hasonlóan kérdezhetők le az adatok. Az ábra a 2023. augusztus 20–23. közötti időszak értékeit mutatja be, az ózon (O₃) komponens „megfelelő” minősítésű nappali értékei (sárga színnel jelölve) az UV-sugárzásnak köszönhetőek.

A folyamatos, valós idejű mérési eredmények tudományos jelentőségén túl a lakosság tájékoztatása is fontos szempont. A várakozások szerint a – főként a téli fűtési időszakban – megjelenő magasabb értékek láttán a környéken élők tudatosabban, fenntarthatóbb és nem pazarló módon igyekeznek majd felmelegíteni otthonaikat vagy használatba venni járműveiket.

ZAJ ÉS REZGÉS ELLENI VÉDELEM

A zajvédelmi hatósági hatáskörbe tartozó zavaró zajhatásokra vonatkozó lakossági panaszok a kisebb cégek városon belüli zajos tevékenységein túl vasúti rakodásból, illetve bányatavak rekultivációs zajkeltő tevékenységeiből adódtak. E cégek a területi környezetvédelmi hatóság hatósági intézkedései hatására a zajvédelmi követelményeket betartották vagy megszüntették zajkeltő tevékenységüket.

A területi környezetvédelmi hatóság illetékességi területén lévő jelentősebb fém-, gép- és üvegipari cégeknél folyamatos fejlesztések történtek. Minden zajjal járó tevékenység létesítésére irányuló eljárásban megtörtént a zajkibocsátás vizsgálata. Ahol szükséges volt, a hatóság a zajkibocsátási határérték megállapítását követelte meg és a határértékek betartásának feltételeit ellenőrizte. A nagy beruházások előzetes vizsgálati eljárásainál minden esetben előírásra kerültek a zajvédelmi követelményeket, melyeket a tervezők figyelembe vettek.

Közlekedési zaj szempontjából a településeket összekötő utakon útfelújítások, hídfelújítások történtek, amelyek esetén a hatóság a szakvéleményét minden esetben érvényesítette.

Békés vármegye városai területrendezési eszközeinek módosításakor, illetve a környezetvédelmi programok véleményezésekor kiemelten kezeltük a városok zajterheltségét. Minden esetben előtérbe helyeztük – az Országos Környezetvédelmi Programmal összhangban – a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítását, melyben a környezeti zajnak való kitettség által okozott káros hatások jelentős szerepet játszanak. Fontosnak tartjuk a lakóterületek és ipari, gazdasági területek védőövezetekkel való elkülönítését, mellyel a városok zajterheltsége mérsékelhető. A települések településrendezési terveinek módosításakor nagy figyelmet fordítunk arra, hogy ne jöjjenek létre egymás mellett olyan övezeti besorolású területek, amelyek építményei a későbbiekben egymásra zavaró hatással lesznek.

A KTI Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft. a harmadik stratégiai zajtérképezési ciklus keretében elvégezte az állami kezelésben lévő nagy forgalmú közutak és vasútvonalak stratégiai zajtérképezéseit. A negyedik ciklus elkészítése folyamatban van.

Az Elektronikus Levegő- és Zajvédelmi Adattár megtekinthető a <https://elza.kti.hu/> honlapon.

Békéscsaba fő közlekedési útvonalainak zajtérképe nappali időszakban (06⁰⁰ – 22⁰⁰)

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A Békés Vármegyei Kormányhivatal a hulladékgazdálkodási hatósági feladatait 2021 áprilisától a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály új szervezeti egysége, a Hulladékgazdálkodási Osztály útján látja el. Az új feladatok közül a legfontosabbak: az elhagyott, jogellenesen elhelyezett hulladékok felderítése és felszámolása, a HulladékRadaron keresztül beérkező bejelentések ellenőrzése. 2022. évben 254 db HulladékRadar applikáción keresztül, valamint 282 db egyéb módon beérkezett bejelentés kivizsgálása történt meg. Az ügyfelek 2022-ben 18.946.180 kg mennyiségű hulladékot szállítottak el, a területi hulladékgazdálkodási hatóság 3.290.702 kg hulladékelszállításáról gondoskodott, mely utóbbi költsége 134.467.915,- Ft volt.

Hulladéklerakók engedélyezettsége, rekultiváció

Békés vármegyében 2 db B3 típusú, települési szilárdhulladék-lerakó üzemel IPPC engedély alapján (Békéscsaba, Gyomaendrőd). A korábban működtetett valamennyi lerakót lezárták, azok rekultivációs utógondozási időszakának meghatározása egyedileg történt, legalább 10 évre.

Békés vármegyében a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásból származó települési hulladék teljes mennyisége a békéscsabai válogatóműbe kerül, ahol előkezelésen esik át, majd a nem hasznosítható hulladékokat a békéscsabai regionális hulladékkezelő műbe szállítják át és ártalmatlanítják lerakással.

A békéscsabai regionális hulladékkezelő mű a jelenlegi kiépítettség mellett még mintegy 8-9 évre elegendő kapacitással rendelkezik. Ezután új lerakási hely igénybevétele válik szükségessé, vagy a jelenlegi telephely további bővítése lehet indokolt.

A gyomaendrődi regionális hulladékkezelő mű szabad kapacitással rendelkezik, működését tekintve jelenleg nem kihasznál.

Közszolgáltatás

A Magyar Állam a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 53/A. §-a alapján az állami hulladékgazdálkodási közfeladat gyakorlásának jogát 2023. július 1-jei hatállyal koncesszióba adta a MOHU MOL Zrt. (a továbbiakban: Koncessziós Társaság) részére. A Koncessziós Társaság pályázati eljárás során választotta ki a régiókoordinátorokat. A Tisza régióban a TAPPE Kft. lett a feladattal megbízott koncesszori alvállalkozó, így 2023. július 1. napjától a **TAPPE Kft. vette át** a DAREH BÁZIS Nonprofit Zrt-től **a közszolgáltatási feladatok ellátását**. A koncessziós jog alapján a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási résztevékenység (települési hulladék gyűjtése és átadása), illetve a hulladékgazdálkodási intézményi résztevékenység (kiterjesztett gyártói felelősség, visszaváltási kötelezettség alá tartozó termékek hulladékainak gyűjtése és átadása) ellátásába koncessziós alvállalkozóként 2023. július 1. napjától bevonta a Gyulai Közüzemi Nonprofit Kft.-t is.

A közszolgáltatás keretében összegyűjtött hulladék a Békéscsaba, Felsőnyomás 0763/192 hrsz. alatt lévő válogatóműbe kerül, melynek üzemeltetője ugyancsak a TAPPE Kft. A válogatómű 2016. évben kezdte meg működését, Magyarország egyik legnagyobb kapacitású és legkorszerűbb hulladékválogatójaként.

A válogatómű 2022. évben átlagosan 320 tonna hulladékot válogatott át naponta. A telephelyen komposztálási tevékenységet is folytatnak. A válogatóüzem az ingatlanhasználók számára közvetlenül nem nyújt igénybe vehető szolgáltatást.

Szelektív hulladékgyűjtés

Békés vármegye 75 településén jelenleg összesen 244 db **szelektív hulladékgyűjtő sziget** áll a lakosság rendelkezésére. Számuk csökkent, amely a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés (üveg kivételével a csomagolási hulladékok) egyre elterjedtebb alkalmazásának következménye. A közszolgáltató honlapján teszi közzé településenként az ürítési rendeket, hulladéknaptárokat.

Hulladékgyűjtő udvar az alábbi településeken üzemel:

1. Kunágota
2. Mezőhegyes
3. Vésztő
4. Gyula
5. Orosháza
6. Szeghalom
7. Gyomaendrőd
8. Dévaványa
9. Kondoros

2023. július 1-jétől lakcímkártya felmutatásával bármely hulladékudvar szolgáltatásai országosan igénybe vehetők. Az éves és napi háztartásonként leadható hulladékmennyiségről az üzemeltető honlapján lehet tájékozódni.

A vármegyében Orosházán, Szeghalmon, Mezőhegyesen és Gyulán található **átrakóállomás**. Az átrakóállomás a települési szilárd hulladék begyűjtését szolgáló, zárt, körülkerített, kamerával megfigyelt létesítmény, ahol a hulladékot a beszállító gyűjtőjárműből egy zárt rendszerű présfejjel ellátott konténerbe ürítik. Az így összegyűjtött nagy mennyiségű tömörített hulladékot a konténer telítettsége esetén a Békéscsaba, Külterület 0763/192 hrsz. alatt válogatóműbe, illetve a Koncessziós Társaság által kijelölt kezelőműbe szállítják.

Az átrakóállomások az ingatlanhasználók számára nem nyújtanak igénybe vehető szolgáltatást.

Komposztálás

Komposztálni nem csak a zöldhulladékot lehet, hanem állati mellékterméket (pl. szennyvíziszap, trágya, vágóhídi hulladék), sőt veszélyes hulladékot is. Erre példa a Körös-Kör Kft. ecsegi telephelye, ahol szénhidrogénnel szennyezett iszapot, talajt ártalmatlanítanak komposztálási technológiával. Ennek végeredményeként olyan nem veszélyes hulladékok keletkeznek, melyek – laborvizsgálatok elvégzését követően, megfelelő eredmények esetén – szántóföldre kihelyezhetőek.

Gyulán, a szennyvíztisztító telep területén zöldhulladék és állati eredetű hulladékok komposztálása is történik.

Fentiekén túl az alábbi településeken üzemel komposztáló telep: Gyomaendrőd, Szarvas, Békéscsaba, Dévaványa, Orosháza.

Tapasztalataink szerint a komposzt minősége sok esetben nem felel meg a kereskedelmi forgalomba hozatal feltételeinek, ezért továbbra is hulladék státuszban marad. Az előírtól eltérő minőségű komposzt alkalmas hulladéklerakón a napi takaráshoz takaróanyagként, vagy megfelelő laboratóriumi eredmények esetén – a talajvédelmi hatóság engedélye alapján – szántóföldi kihelyezésre talajerő-utánpótló anyagként.

Hulladékgazdálkodási engedélyek, engedélyesek

Békés vármegyében hulladékkezelésről, illetve kezelésről éves adatszolgáltatást küldő telephelyek száma 2022. évben 1311 db. Ez tartalmazza a hulladéktermelők és -kezelők telephelyeit is.

Hulladékgazdálkodási tevékenységnek minősül a hulladékokkal kapcsolatos kereskedelem, közvetítés, gyűjtés, szállítás, előkezelés, hasznosítás és ártalmatlanítás. Ezen tevékenységek nyilvántartásba vételt követően, vagy hulladékgazdálkodási engedély birtokában végezhetőek.

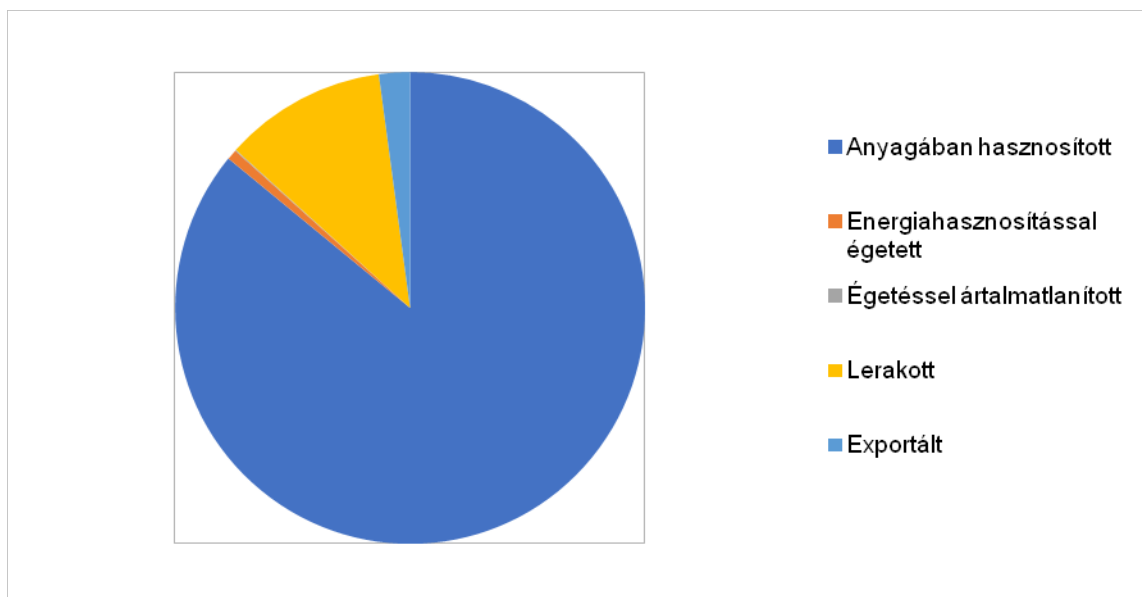
Jelenleg a Békés vármegyében hulladékgazdálkodással foglalkozó cégek közül 5 db autóbontó telepet üzemeltet, 33 db veszélyeshulladék-gyűjtéssel vagy -kezeléssel foglalkozik, 115 db nem veszélyes hulladékokkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységet folytat (ide tartozik például az építési-bontási hulladékok kezelése, papír-, műanyag hulladék előkezelése, hasznosítása).

2023-ban 24 db hulladékgazdálkodási engedély került kiadásra.

Kiterjesztett gyártói felelősségi (EPR) rendszer

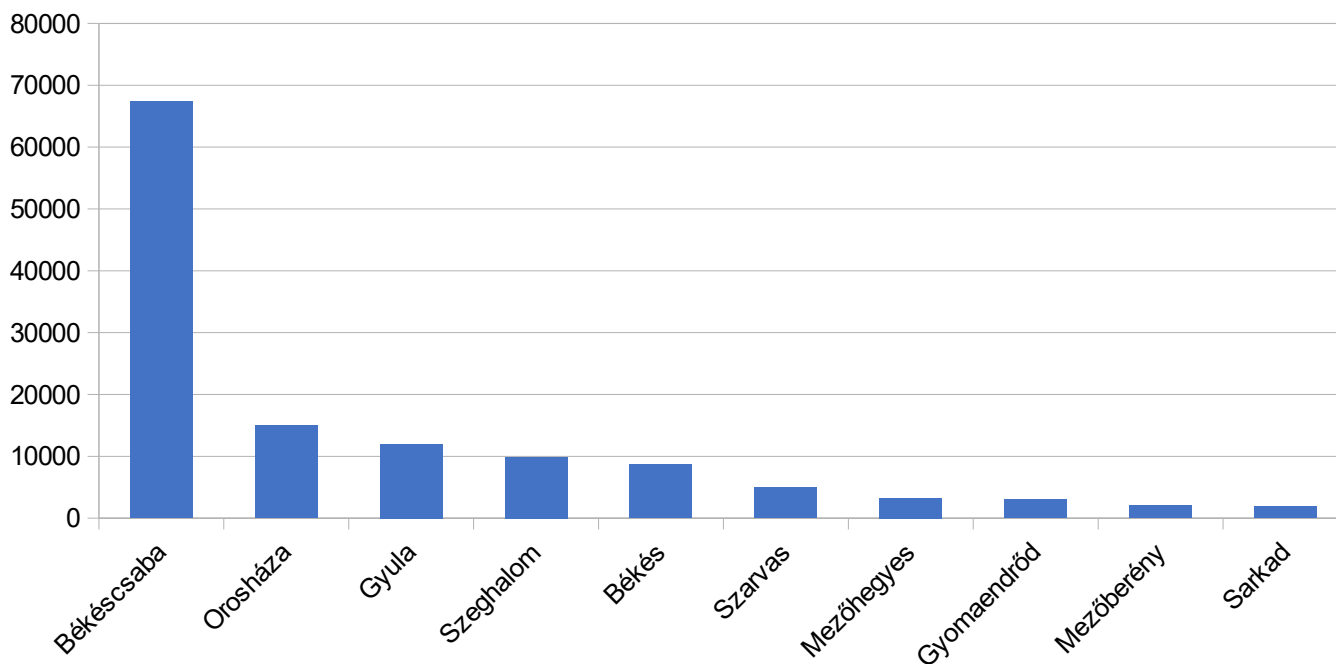
2023. július 1-jén életbe lépett a környezetvédelmi termékdíj mellett a kiterjesztett gyártói felelősség rendszere (EPR), melynek lényege, hogy az egyes termékek életciklusa végén szükséges hulladékkezelési költséget a gyártók, termelők, importőrök fizessék meg. Az EPR díjat a körforgásos termékek első belföldi tulajdonjog átruházása után a végrehajtási rendeletben megállapított díjtétel szerint kell fizetnie az arra kötelezetteknek. Az EPR kötelezetteknek regisztrációs (koncessziós társaság felé), nyilvántartás-vezetési és adatszolgáltatási (az országos hulladékgazdálkodási hatóság felé) és fizetési kötelezettségnek (koncessziós társaság felé) kell eleget tenni.

Békés vármegyében kezelt hulladékok megoszlása kezelési mód szerint (2022.)

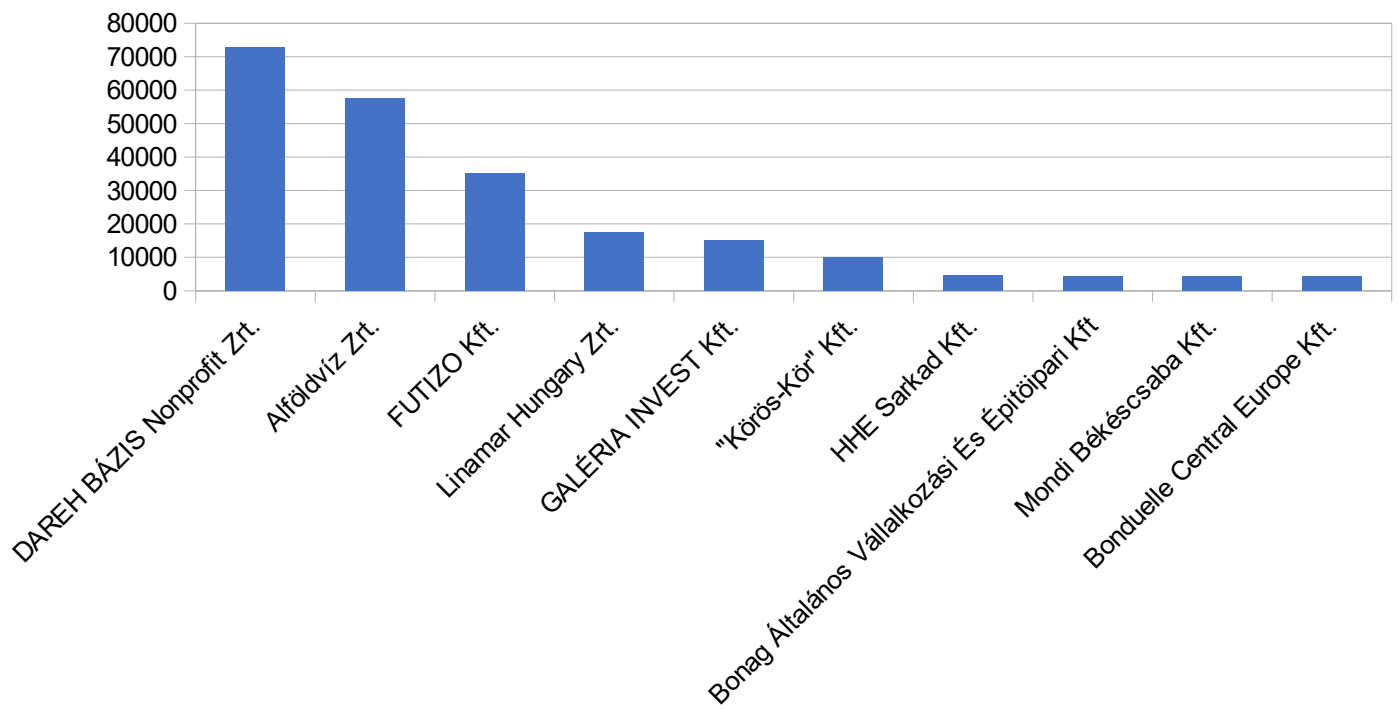

A képződött települési hulladék mennyisége településenként

Békés vármegye 10 legnagyobb települési hulladék átadója (2022, tonna)

A 10 legnagyobb hulladéktermelő 2022-ben a kezelt mennyiségek (tonna) alapján

FELSZÍN ALATTI KÖZEG VÉDELME, KÁRMENTESÍTÉS

Békés vármegye területén jelenleg 35 helyszínen van folyamatban a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet szerinti kármentesítés valamely szakasza.

A felszín alatti közeg szennyezettségének szempontjából a korábbi évtizedekben a legnagyobb problémát a felszín alatt elhelyezett szimpla falú – üzemanyag és/vagy fűtőolaj tárolására használt – tartályok meghibásodása (lyukadása), az állattartási tevékenységek során keletkező almos, illetve hígrágya nem megfelelő tárolása, kisebb mértékben a növényvédő szerek elásása, állati eredetű, illetve nehézfém-tartalmú hulladékok elhelyezése, valamint technológiai szennyvíz elszikkasztása okozta.

A kőolaj- és földgáztermelési tevékenység végzése során bekövetkezett szénhidrogén eredetű szennyezés, felszín alatt futó termelvényvezetékek lyukadása estében a felszín alatti közegben kárt okozó tevékenység végzője – az illetékes hatóságokat értesítve – jellemzően azonnal megkezdi a kárelhárítást. Amennyiben a kárelhárítás eredményeképpen a szennyezettség további intézkedést nem igényel, akkor nincs szükség a további kármentesítés elrendelésére.

Amennyiben a kárelhárítást követően szennyezettség marad vissza a károsodott területen, abban az esetben – a vízügyi és vízvédelmi hatóság által lefolytatott kivizsgálás eredményeként – a területi környezetvédelmi hatóság a területi vízvédelmi hatóság döntése alapján kármentesítési eljárást indít.

A gyors és hatékony beavatkozásoknak, valamint a jogszabályi követelmények szigorításának (pl. megfelelő trágyatárolók, felszín alatti tartályok létesítése) köszönhetően a felszín alatti közeg olyan szintű szennyeződése, mely aktív műszaki beavatkozást és/vagy monitoringtevékenység végzését igényelné napjainkban egyre ritkábban fordul elő.

A szennyezéssel érintett területeken üzemeltetett monitoringkutak vizsgálati eredményeinek ismeretében elmondható, hogy a korábbi évtizedekben bekövetkezett szennyezések miatt indult kármentesítési tevékenységek, illetve hatósági eljárások az elmúlt években egyre nagyobb számban zárultak le, és a területi környezetvédelmi hatóság a kármentesítéseket befejezettnek tekintette.

Ugyanakkor az is megállapítható, hogy Békés vármegyében évente 2-3 helyszínen szükséges tényfeltárás elrendelése az újonnan szennyezett területek lehatárolása érdekében.

Szennyezőanyagok tekintetében számszakilag jelenleg az alábbiak szerint alakulnak a Békés vármegye illetékességi területén folyamatban lévő kármentesítések:

	Szennyezőanyagok			
	Szénhidrogén származékok	Nehézfémek	Növényvédő szerek	Szervetlen vegyületek
	(összes alifás szénhidrogén TPH, benzol, toluol, etil benzol, xilol BTEX), policiklikus aromás szénhidrogének PAH)	(nikkel, króm, réz, cink, arzén, szelén) stb...	(DDT/DDD/DDE, összes drin, összes HCH, triazinok, fenoxi karbonsav származékok, peszticidek)	(nitrát, nitrit, ammónia, foszfát, klorid stb...)
Helyszín (db)	23	3	4	5

A Nemzeti Környezetvédelmi Program részét képezi az Országos Környezeti Kármentesítési Program, röviden OKKP.

Az OKKP célja felelősségi körtől függetlenül:

- az elmúlt évszázadban a földtani közegben és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyezettségek, károsodások felderítése, megismerése,
- a szennyeződések mértékének feltárása,
- a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése,
- a szennyezett területeken a szennyezettség mérséklése vagy megszüntetése.

A Békés vármegyét érintő 7 db OKKP-s kármentesítés van folyamatban. A szennyezettség megszüntetésére kötelezett állami szerv 6 helyszín esetében a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság (a továbbiakban: KÖVIZIG), 1 helyszínen pedig a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (a továbbiakban: MNV Zrt.)

A KÖVIZIG felelősségi körébe tartozó kármentesítéssel érintett helyszínek:

- Békéscsaba, külterület 0243/2 hrsz. (Fényes tanya)
Nyomdaipari tevékenység során keletkezett desztillációs maradékok, festékiszapok és oldószerek helytelen tárolása okozta szennyeződés
Pénzügyi fedezet hiányában a kármentesítést nem végzik.
- Gyomaendrőd, Nagylapos külterület 02392/7 hrsz., 02392/9 hrsz., 02392/14 hrsz.
Növényvédő szer okozta szennyeződés
Pénzügyi fedezet hiányában a kármentesítést nem végzik.
- Békéscsaba, belterület 1283/2, 1284 és 1285 hrsz.
A volt Patyolat vállalat által végzett tevékenység okozta klórozott alifás szénhidrogén szennyezettség
A műszaki beavatkozás befejeződött, jelenleg kármentesítési monitoring van folyamatban.
- Kardos, külterület 06/38 hrsz.
Növényvédő-szer elásása miatti szennyezés
Pénzügyi fedezet hiányában a kármentesítést nem végzik.
- Szarvas, külterület 01239/2 hrsz.
Volt szennyvízelhelyező telepen nehézfémek (galvániszap) okozta elszennyeződés
Pénzügyi fedezet hiányában a kármentesítést nem végzik.
- Körösladány, külterület 035/13; 035/14
Volt bőrhulladék lerakó kármentesítése (nehézfémek és szervesetlen vegyületek okozta szennyezés)
A műszaki beavatkozás befejeződött, jelenleg kármentesítési monitoring van folyamatban.

Az MNV Zrt. felelősségi körébe tartozó kármentesítési helyszín:

- Nagyszénás, külterület 030 hrsz.
Nagyszénási vasútállomáson az ún. „Pálma téri rakodó” környezetében szénhidrogén eredetű szennyezettség

A KÖVIZIG kötelezettségébe tartozó OKKP-s kármentesítésekkel kapcsolatosan a közeljövőben szakmai egyeztetés szükséges, a fent említett hat kárhely kármentesítése mielőbbi elvégzésének elősegítése érdekében.

Össességében elmondható tehát, hogy a Békés vármegyében zajló kármentesítések száma lassú ütemben, de évről évre folyamatosan csökken. Ez a csökkenő tendencia köszönhető egyrészt a környezettudatosabb területhasználatnak (nagyobb odafigyelés, jogszabályok betartása), másrészt a természet „öntisztító” erejének, illetve egy esetleges környezetszennyezés esetén a gyors és hatékony beavatkozásnak.

Sajnos azonban vármegyénkben is vannak olyan területek, ahol a szennyezettség kiterjedése mind horizontálisan, mind pedig vertikálisan jelentős. Ilyenkor a sikeres kármentesítést több tényező is befolyásolja, például az aktív beavatkozás, valamint a monitoring tevékenység magas költsége, illetve szennyezettség szempontjából kedvezőtlen földtani adottságok. Ezekben az esetekben a kármentesítés akár évekig, évtizedekig is eltarthat.

TERMÉSZETVÉDELEM

Békés vármegye területén a következő országos jelentőségű védett természeti területek találhatóak:

- *nemzeti park törzsterületek (NP):*

terület neve	Békés vármegyei terület (ha)
Körös-Maros Nemzeti Park	29658

- *természetvédelmi területek (TT):*

nemzeti park igazgatóság	név	terület (ha)
Körös-Maros NPI	Dénesmajori Csigás-erdő TT	5,16
Körös-Maros NPI	Szarvasi Arborétum TT	45,44
Körös-Maros NPI	Szarvasi Történelmi Emlékpark TT	0,69
Körös-Maros NPI	Szeghalmi Kéktó TT	112,19
	Összesen:	163,48

- *a törvény erejénél fogva védett („ex lege”) területek*

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) értelmében Békés vármegye területén forrás, láp, barlang, víznyelő nem található.

A nyilvántartásban lévő ex lege szikes tavaink:

- Kakasszéki Tó (Orosháza);
- Kis-sóstó (Orosháza);
- Komlósi Szikes tó (Békéssámszon);
- Kopáncsi Székes (Tótkomlós),
- Macelka-nádas (Kardoskút, Orosháza);
- Mezőberényi Szikes Tó (Mezőberény);
- Nádas-dűlő (Kétegyháza);
- Szabadka dűlő (Kétegyháza);
- Dévaványai Szikes Tó (Dévaványa).

A szikes tavak bejegyzése az ingatlan- nyilvántartásban megtörtént.

Földvárak

Az illetékességi területre eső települések mintegy felének a közigazgatási területén megtaláljuk ezek nyomait, azonban végleges felmérésük, bejegyeztetésük még nem történt meg.

Kunhalmok

A Békés vármegye területén található mintegy 165 db – a törvény erejénél fogva védett – „ex lege” kunhalom bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásban 2020. év első felében befejezésre került.

Továbbá hivatalból indult eljárás során 2023 júliusában a Sarkadkeresztúr, belterület 590 hrsz.-ú ingatlanon található kunhalom (Telek-halom) védettsége is feljegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásban. A kunhalom területe 11513 m², jellegzetesen kiemelkedik a tájból, rajta régi temető található. A néphagyomány szerint vár is állt rajta. Ezzel a bejegyzett „ex lege” kunhalmok száma 166-ra nőtt.

Korábban számos kunhalmot ért a szántásból és egyéb mezőgazdasági talajmunkákból eredő károsítás. Több esetben hivatalból indult eljárásban volt szükséges megtiltani a halomtest mezőgazdasági művelését. Kedvező fejlemény, hogy a gazdálkodók egyre inkább tisztában vannak a kunhalmok védettségével és ilyen tevékenység ma már csak elvétve fordul elő.

Felszíni vizek

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv második felülvizsgálata (VGT3) során Békés vármegye területén lévő felszíni vízfolyások – az előzetes állapotértékelés szerinti – ökológiai minősítése megtörtént:

Vízfolyás név	Víztest VGT3 szerinti ökológiai állapota	Víztest ökológiai állapotának javulása/romlása a VGT2-höz képest
Büngösdi-csatorna	jó	javul
Élővíz-csatorna (Kettős-Körös)	jó	javul
Fehér-Körös	mérsékelt	nincs változás
Fekete-Körös	mérsékelt	nincs változás
Gerlai-holtág	mérsékelt	nincs változás
Gyepes-főcsatorna felső	mérsékelt	nincs változás
Gyepes-főcsatorna alsó	mérsékelt	nincs változás
Hosszú-fok-Határ-ér-Köles-éri-főcsatorna	mérsékelt	nincs változás
Kettős-Körös	mérsékelt	nincs változás
Korhány-csatorna	jó	javul
V. Vargahosszai-főcsatorna	mérsékelt	nincs változás
Kígyósi-főcsatorna	mérsékelt	nincs változás
Mezőberényi-főcsatorna	jó	javul
Dögös-Kákafoki-csatorna	mérsékelt	javul
Fazekaszugi-főcsatorna	jó	javul
Hortobágy-Berettyó	mérsékelt	javul
Malomzug-Décsipusztai-csatorna	mérsékelt	nincs változás
Hármas-Körös alsó	mérsékelt	romlik
Hármas-Körös felső	mérsékelt	nincs változás
Folyáséri-főcsatorna	mérsékelt	javul
Holt-Sebes-Körös	jó	javul
Nagytóti-Toprongyos-csatorna dél	jó	javul
Nagytóti-Toprongyos-csatorna észak	mérsékelt	javul
Sebes-Körös felső	jó	javul
Sebes-Körös alsó	jó	javul
Dióéri-főcsatorna	jó	javul
Cigánykaér-csatorna	mérsékelt	javul
Királyhegyesi-Szárazér-csatorna	mérsékelt	javul
Kutaséri-csatorna	mérsékelt	nincs változás
Sámson-Apátfalvi-Szárazér-csatorna	mérsékelt	javul
Tótkomlós-éri-csatorna	mérsékelt	nem értékelt
Csurgó-Alsóréhlyi-csatorna	mérsékelt	romlik
Felsőréhlyi-főcsatorna	jó	javul
Hajdúér-Ottlakai-csatorna	mérsékelt	nem értékelt
Mágocs-ér	mérsékelt	javul
Szeghalmi-főcsatorna	mérsékelt	nincs változás

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv második felülvizsgálata (VGT3) során Békés vármegye területén lévő állóvizek – az előzetes állapotértékelés szerinti – ökológiai minősítése megtörtént:

Állóvíz név	Víztest VGT3 szerinti ökológiai állapota	Víztest javulás/romlás a VGT2-höz képest
Kardoskúti-Fehér-tó	jó	javul
Begécsi-halastavak	mérsékelt	nem értékelt
Biharugrai-halastavak	mérsékelt	nem értékelt
Félhalmi-holtágrendszer (Félhalmi-; Danzugi-; Torzsási-holtág)	gyenge	romlik
Peresi-holtágrendszer (Kecskészugi-; Templomzugi-; Bónomzugi-; Soczózugi-; Peresi-holtág)	mérsékelt	nincs változás
Szarvas-Békésszentandrás-holtágrendszer (Siratói- és Békésszentandrás-holtág)	mérsékelt	nincs változás

A víztestek ökológiai minősítése biológiai osztályozásból, hidromorfológiai osztályozásból, fizikai-kémiai osztályozásból, valamint a specifikus szennyezőkre vonatkozó adatokból kerül meghatározásra, az „egy rossz – mind rossz” elv alapján.

Az Európai Unió vízpolitikájának, a „Víz Keretirányelv”-nek (2000/60/EK irányelve, továbbiakban VKI) a célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek, valamint a vizekkel kapcsolatban lévő védett területek „jó állapotba” kerüljenek. A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet szerint a vizek jó állapotának elérése érdekében a vízszennyező anyagok csökkentését kell biztosítani.

A szennyvíztisztító telepek korszerűsítésével, megépítésével, a települések szennyvízcsatornázásával csökkent a felszíni vizekbe bocsátott szennyezőanyagok koncentrációja, mennyisége.

Összességében a felszíni vizeink ökológiai állapota javuló tendenciát mutat.

Az elmúlt időszakban jelentkező rendkívüli aszályos évek miatt megnövekedett az igény a szántóföldi kultúrák öntözésére, mely konfliktusok forrásává válhat a természetvédelem és az agrárszektor között.

Az elmúlt évszázadokban számtalan vizes élőhely esett áldozatul mértéktelen lecsapolásnak, és ezzel az ott élő állat- és növényfajok populációi pusztultak el, vagy kényszerültek elvándorlásra. A csatornáknak komoly fajkoncentráló hatásuk van a fragmentált, kiszáradó tájban, ahol másodlagos otthonra találtak az őshonos flóra és fauna tagjai. Tájji léptékben a csatornák szerepe e fajok megőrzésében fontos.

A vízjogi engedélyezési eljárások során szakhatóságként természetvédelmi szempontból kerül előírásra, hogy a vízhasználat, illetve a vízkivétel olyan mértékű lehet, mely mellett biztosítható az öntözővíz kivétellel érintett csatorna vagy vízfolyás által adott természetes élőhely és élővilág, illetve a természeti értékek fennmaradása, tekintettel arra, hogy vizes élőhelyként természeti értékeknek adhatnak otthont.

A szakhatóság a Tvt. rendelkezései alapján írja elő a felszíni vizektől függő ökoszisztémák fennmaradását, az élővilág (halak, kétélűek, makrogerinctelenek, növények stb.) védelmét szolgáló feltételeket.

Egyes területek öntözése természetvédelmi érdekeket sérthet, mint pl. a Natura 2000 gyepterületeket is érintő öntözés, melyet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése tilt. Továbbá egyes védett és fokozottan védett fajok öntözéssel érintett szántóterületein (vagy annak közelében) való előfordulása (pl. tradicionális tűzok költőhely, rétisas fészkek stb.) is a terület öntözésének korlátozását (esetlegesen annak teljes tiltását) jelentheti.

Natura 2000 területek

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján, az 1979-ben megalkotott **madárvédelmi irányelv** (2009/147/EK korábban 79/409/EGK) végrehajtásaként kijelölésre kerülő különleges madárvédelmi területeket és az 1992-ben elfogadott **élőhelyvédelmi irányelv** (43/92/EGK) alapján kijelölésre kerülő különleges természetmegőrzési területeket foglalja magába.

A madárvédelmi irányelv általános célja a tagállamok területén, természetes módon előforduló összes madárfaj védelme.

Az élőhelyvédelmi irányelv fő célkitűzése a biológiai sokféleség megővése, a fajok és élőhelytípusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével.

A Natura 2000 területek sok helyen átfedésben vannak egymással és az országos jelentőségű természetvédelmi területekkel, a védett természeti területek jelentős része egyben Natura 2000 terület is.

Békés vármegyében összesen 80.888 ha Natura 2000 terület került kijelölésre (a megye 14,4%-a).

Békés vármegye területén a következő Natura 2000 területek találhatóak:*Madárvédelmi területek:*

terület neve	területkód
Kígyósi-pusztá	HUKM10001
Kis-Sárrét	HUKM10002
Dévaványai-sík	HUKM10003
Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták	HUKM10004
Cserebökényi-puszták	HUKM10005

Természetmegőrzési területek:

terület neve	területkód
Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták	HUKM20001
Száraz-ér	HUKM20004
Mágozs-ér	HUKM20006
Csorvási löszgyep	HUKM20007
Mezőhegyes-battonyai gyep	HUKM20009
Gyula-szabadkígyósi gyep	HUKM20010
Körösközi erdők	HUKM20011
Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös	HUKM20012
Bélmegyeri Fás-pusztá	HUKM20013
Dévaványa környéki gyep	HUKM20014
Hortobágy-Berettyó	HUKM20015
Sebes-Körös	HUKM20016
Hármas-Körös	HUKM20017
Holt-Sebes-Körös	HUKM20018
Dél-bihari szikések	HUKM20019
Gyepes-csatorna	HUKM20020
Sarkadi Fási-erdő	HUKM20021
Köles-ér	HUKM20022
Korhány és Holt-Korhány	HUKM20023
Orosi tölgyes	HUKM20024
Gyantéi erdők	HUKM20025
Tóniszállás-szarvasi gyep	HUKM20026
Cserebökény	HUKM20027

A Körös-Maros Nemzeti Park mozaikos felépítésű. A vízrendezés, a mezőgazdaság átalakította a régi tájat, a legtöbb területet elhódította. A Körös-Maros Nemzeti Park feladata a mozaikosan fennmaradt természeti értékek megőrzése az utókor számára.

Kedvező fejlemény, hogy a védett természeti területek élőhely fenntartási munkái egyre több helyen régi magyar háziállat fajtákkal történő legeltetéssel történnek. Ez elősegíti a gyep, valamint a legelőkhöz kötődő védett állatfajok megőrzését, a hagyományőrzést.

Védett természeti értékeink közül kiemelkedő a fokozottan védett tűzok (*Otis tarda*) jelentős hazai állománya. A Dévaványán létrehozott Tűzokvédelmi Mintaterület egy 400 hektáros bekerített és speciálisan kezelt terület, amely Európában egyedülálló természetvédelmi projektnek számít. A tűzok populációja a védelmi tevékenységnek köszönhetően az elmúlt tíz év során enyhe növekedést mutatott és jelenleg több, mint 500 egyedet számlál.

A védett növényfajok közül a volgamenti hérics (*Adonis vologensis*) Magyarország legritkább és legveszélyeztetettebb növényritkaságai közé tartozik, az ország területén egyetlen állománya Csorvás mellett található.

A lakosság körében minden évben konfliktusforrást jelent az emberhez kötődő, településeken élő védett állatfajok, – leginkább a fecskék és gólyák – fészkelése. Denevérekkel kapcsolatban is jelentős a beérkező panaszbejelentések száma (mind az állatvédők, mind az állatok által kellemetlenségeket elszenvedők részéről).

Ezen kívül konfliktusokat jelent a gazdasági tevékenységek hatása a védett állatokra, területekre. Ezeknek a feloldása komoly szakmai, hatósági feladatot jelent minden évben.

Idegenhonos inváziós fajok:

Az özönfajok térhódítását a természetes és természet közeli élőhelyeket veszélyeztető legjelentősebb tényezők közt tartják számon. Számos növény- és állatfaj őshazájától távol, szándékos telepítés vagy véletlen behurcolás következtében, gyors elszaporodás révén a honos növény és állatközösségek sokféleségét (biodiverzitást) csökkenti, az élőhelyek elszegényedését okozza. A biológiai invázió megelőzése, valamint az özönfajok elleni védekezés az egész világon, így Európában is kiemelt fontosságú természetmegőrzési, gazdálkodási feladat.

Országosan védett ingatlanokon megjelent idegenhonos inváziós fajok (a továbbiakban: IAS) elleni védekezés során 2023. évben a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság Bélmegyeri Fáspuszták területiségén összesen 133,172 ha területből 1,9973 ha nagyságú térfoglalással keskenylevelű ezüsthék (*Elaeagnus angustifolia*) és sarjak elleni állami védekezés került elrendelésre.

KOMPLEX ÜGYEK

Békés vármegye környezeti állapotát nagy mértékben befolyásolja az, hogy a nagy ipari létesítmények, feldolgozó üzemek, nagy létszámú állattartó telepek hogyan üzemelnek, milyen technológiát alkalmaznak, hogyan tartják be az engedélyekben és jogszabályokban foglalt környezetvédelmi előírásokat.

A nagy ipari, illetve mezőgazdasági létesítmények engedélyezését, valamint az üzemeltetésükhöz szükséges feltételeket az egységes környezethasználati (IPPC) engedélyek kiadása során határozza meg a területi környezetvédelmi hatóság. A környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése érdekében az ipari kibocsátásokról szóló rendelet hatálya alá különböző jellegű létesítmények tartoznak: például feldolgozó, illetve ipari létesítmények, valamint a nagy létszámú állattartó telepek.

Békés vármegyében összesen 91 db hatályos IPPC engedéllyel rendelkező telephely van, amelyből jelenleg 86 db üzemel, 3 db telephellyel több, mint az előző évben. Ebből 21 db (25%) ipari vagy feldolgozó létesítmény és – a vármegye mezőgazdasági jellegét tükrözően – 65 db (75%) állattartó telep. A 65 db állattartó létesítmény közül 35 db (54%) sertések tartására, 30 db (46%) baromfik tartására szolgál.

Az elmúlt időszakban pályázati források igénybevételével két új nagy létszámú sertéstelep épült, 2 db telephely bővítésre került, valamint egy új IPPC engedély került kiadásra, amely egy meglévő állattartó telep felújítására és bővítésére vonatkozik.

Pályázati források segítségével meglévő állattartó telepeket is fejlesztettek, bővítettek amely beruházások során 5 db nagy létszámú baromfitelep kezdte meg működését. Valamennyi említett telepen brojlertartással foglalkoznak. Egy baromfitelep rendelkezik még IPPC engedéllyel, amelyen a beruházás nem valósult meg, ezáltal még nem üzemel. Továbbá egy baromfitelep tervezi a tartástechnológia átalakítását, melynek célja „mélyalmos” minősítésű tojás előállítás.

Az Európai Unió szabályozása alapján az elérhető legjobb technika követelmények igazolására az állattartó telepeken (sertés, baromfi) folytatott tevékenység felülvizsgálatra került. Az előírásaink betartása mellett a telephelyek megfelelnek a szigorú uniós feltételeknek.

Az ipari, illetve feldolgozó létesítmények között található 2 db üvegyár (egy síküveg-, illetve egy öblösüvegyár), 2 db nyomdaüzem, 1 db tégl- és 1 db cserépgyár, 3 db felületkezelő üzem, 4 db létesítmény kőolaj vagy földgáz feldolgozására, illetve tárolására, 1 db alumíniumnyomásos öntöde, 2 db biogázüzem, 1 db vágóhíd, 1 db állati mellékterméket feldolgozó üzem, 1 db veszélyes hulladékot ártalmatlanító telep és 2 db regionális hulladékkezelő.

Egy új biogázüzem és egy új komposztáló telep kapott IPPC engedélyt, amely beruházások még nem kezdődtek meg. Ezek meglévő állattartó telepekhez kapcsolódnak.

A földgáztároló telepen hidrogén előállítását szolgáló technológia került kiépítésre. Célja, hogy a villamos hálózaton jelentkező többlet energiát hidrogén előállítására használják fel, majd a hidrogént a földgázhoz keverve energiátárolást valósítanak meg.

Jogszabályi előírás, hogy a területi környezetvédelmi hatóság az IPPC engedéllyel rendelkező létesítményekben rendszeresen helyszíni ellenőrzést tart, melynek során megvizsgálja az engedélyben foglaltak teljesítését. Helyszíni ellenőrzést kell tartani, ha a tárgyi évet megelőző évben a létesítmény nem megfelelő működése következtében a környezetre káros hatású esemény, környezetveszélyeztetés vagy -szennyezés történt, vagy a létesítmény az engedélyben meghatározott feltételek valamelyikét nem teljesítette; ha a létesítmény Natura 2000 területen, védett természeti területen vagy annak védőövezetén működik; ha a létesítmény település belterületén vagy belterülettel határos ingatlanon működik.

Az ellenőrzés során a területi környezetvédelmi hatóság azt vizsgálja, hogy az engedélyes tevékenysége mennyiben felel meg az elérhető legjobb technika előírásainak, mely feltételeket az Európai Unió szintjén megfogalmaztak pl. a nagy létszámú állattartó telepekre, az üvegyárakra, a hulladékkezelő létesítményekre, szerves oldószerekkel történő felületkezelésre stb. Az ellenőrzés célja továbbá a folyamatos kapcsolattartás, konzultáció a környezethasználókkal.

A nagy állattartó telepek esetében többnyire bűzproblémák lépnek fel, melyek a telepeken képződő trágya tárolásakor vagy szántóföldi kihelyezésekor tapasztalhatóak. Viszont a szántók szerves trágyával való ellátása alapvető fontosságú a talaj termőképességének, a gazdag talajélet és humusztartalom biztosítása

szempontjából. Ezen kívül az állattartásból nagy mennyiségben keletkező szerves trágya hasznosítását is megoldja a szántóföldi kijuttatás.

További fontos feladat az állattartó telepek levegőtisztaság-védelmi övezetének kijelölése, amelyhez szükség van az önkormányzatokkal való együttműködésre.

Az energiaválság hatásait a hazai földgáztermelés jelentős növelésével enyhíti a Kormány. A Nyékpusztai nem hagyományos földgázmező további kutatását, fejlesztését célzó Corvinus projektet kiemelt beruházássá nyilvánították. Kiemelt beruházásként valósul meg a MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. békéscsabai állomásának, illetve 400 kV-os rendszerének fejlesztése. A területi környezetvédelmi hatóság a beruházásokhoz kapcsolódó előzetes vizsgálati eljárásokat soron kívül folytatja le.

Szintén kiemelt beruházás keretében kezdte meg működését Gyulán az Airbus Helicopters Magyarország Kft. helikopter-alkatrészeket gyártó üzeme, valamint a szomszédos telepen egy felületkezelő üzem. Az engedélyezési eljárások jelenleg is folyamatban vannak a tevékenységek bővülésével összhangban.